

Odmevi

PRIPOMBE K POGOVORU UREDNIŠTVA S PROF. DR. IGORJEM ŠVABOM IN DOC. DR. JANKOM KERSNIKOM

Aljonka Češarek-Turk

V januarski številki Zdravniškega vestnika 2003 je bil objavljen Pogovor uredništva s prof. dr. Igorjem Švabom in doc. dr. Jankom Kersnikom o splošni oziroma družinski medicini. V odgovorih I. Švaba je nekaj podatkovnih in vsebinskih netačnosti, ki ne smejo postati zgodovinski vir za morebitne kasnejše obravnave. Zato želim prispevati nekatere popravke, ki bodo izrisali pravilno zgodovinsko podobo splošne medicine na Slovenskem.

Leta 1966 je Sekcija za splošno medicino pri Slovenskem zdravniškem društvu (dalje Sekcija), ki jo je tedaj vodil dr. Borut Rus, naslovila pobudo za specializacijo splošne medicine na Republiški zdravstveni center (dalje RZC). Njegove funkcije je opravljal Zavod SRS za zdravstveno varstvo (dalje Zavod), ki se tedaj ni imenoval Centralni higienski zavod. Na predlog Sekcije je RZC imenoval komisijo za pripravo programa specializacije zdravnikov splošne medicine v sestavi:

- dr. Franc Fludernik, direktor Zavoda za zdravstveno varstvo Celje
- dr. Dušan Mis, direktor Zavoda za zdravstveno varstvo Ljubljana
- dr. Milan Hodalič, direktor Zdravstvenega doma Ljubljana Vič
- dr. Vinko Šarabon, Zdravstveni dom Ljubljana Bežigrad
- dr. Alojz Fijavž, direktor Zdravstvenega doma Velenje
- dr. Vinko Mozetič, direktor Zdravstvenega doma Nova Gorica
- dr. Jože Marolt, direktor Zdravstvenega doma Ljubljana Bežigrad
- doc. dr. Saša Cvahte, direktor Zavoda SRS za zdravstveno varstvo Ljubljana
- dr. Aljonka Češarek, zdravnik mag., Zavod SRS za zdravstveno varstvo Ljubljana.

Med naštetimi ni specialistov kliničnih strok. Zakaj je našete zdravnike predlagala Sekcija? Predpostavljam, da so bili ocenjeni za najboljše, za najbolj aktivne in za vsestransko razgledane.

Pri pripravi programa specializacije je s polnim razumevanjem sodelovala Medicinska fakulteta Ljubljana. Izdelani program specializacije je Svet RZC julija 1968 odobril in organizacijo specializacije poveril Zavodu in regionalnim zavodom za zdravstveno varstvo v Mariboru, Celju in Kopru. Že tedaj je Sekcija zastopala stališče, da se ustanovi katedra za splošno medicino. Po tedanjih predpisih pa to ni bilo izvedljivo. Sekcija je nadalje predlagala, naj Zavod do ustanovitve katedre vodi specializacijo.

Jeseni leta 1968 so v Sloveniji pričeli specializirati splošno medicino prvi zdravniki po seminarsko vodenem načinu. Prva generacija je končala specializacijo s specialističnim izpitom leta 1971. Od leta 1971 do leta 1974 je opravilo specialistični izpit splošne medicine 79 zdravnikov; dr. Božidarja Voljča med temi še ni. - Torej specializacije ni končala prva generacija leta 1966, kot je navedeno v Pogovoru, in specializacija se ni »prenesla« v Slovenijo leta 1966, tj. istega leta, kot piše na drugem mestu.

Na Zavodu je od leta 1968 delovala komisija za specializacijo splošne medicine. Prvotno so jo sestavljali zdravniki organizatorji iz regionalnih zavodov za zdravstveno varstvo in Zavoda, kmalu še predsednik Sekcije in nekateri aktivnejši zdravniki

ki oziroma specialisti splošne medicine. Leta 1990, ob moji upokojitvi, so bili med takšnimi zdravniki Tone Košir od 1973, Bojana Kržič od 1988, Igor Švab od 1989, Franc Urlep od 1980, Božidar Voljč od 1975.

Iz povedanega je razvidno, da so netočne navedbe I. Švaba, da strokovnjaki iz splošne medicine niso imeli besede pri organizaciji specializacije in njenem vodenju in da so specialisti kliničnih strok odločali, kaj naj bi zdravniki splošne medicine znali. Dejansko so bili zdravniki splošne medicine pobudniki za specializacijo, sodelavci pri organizaciji ter pri izdelavi programov specializacije.

Pobude in prizadevanja pa bi izzvenela v prazno, če ne bi bilo razumevanja in podpore takratnega dolgoletnega direktorja Zavoda prof. dr. Saša Cvahteta. Prav on ima največ zaslug, da je bilo že v šestdesetih letih splošnim zdravnikom dostopno izobraževanje za naziv specialista splošne medicine ter tudi akademska stopnja magistra.

V Zdravstvenem vestniku sem leta 1991 (1991; 60: 353-4) objavila prispevek z naslovom Specializacija splošne medicine v Sloveniji od leta 1966 do leta 1990. V njem je bralcem na voljo podrobnejša informacija o začetkih specializacije pri nas. Zlasti je prispevek zanimiv za vse, ki bodo kadarkoli pisali o specializaciji v prvem obdobju.

Medikohistorična rubrika

PRVI TRANSPORT

Janko Kostnapfel

Slovenska psihiatrija se je po končani vojni znašla na razvalinah svoje predvojne službe, ki je bila v nekdanji Dravski banovini sorazmerno dobro organizirana in uspešna. Tedaj pa je Slovenija s priključeno Primorsko pridobila še novo tretjino svojega ozemlja brez psihiatričnih ustanov.

Med vojno je zlasti nemški okupator, glede na svoj nehumani nacistični koncept, po katerem naj bi bili duševni bolniki za družbo nepotrebno breme, balast - tudi slovensko psihiatrijo skoraj docela uničil. Nemci so takoj ukinili psihiatrično bolnišnico v Novem Celju in blizu 400 njenih pacientov odpeljali v Avstrijo in jih v Hartheimu pri Linzu s plinom umorili. Nemci so pozneje spraznili tudi oddelek na Poljanskem nasipu v Ljubljani in ga namenili gestapovskim zaporom. Samo z ukinitvijo teh dveh bolnišnic je izgubila psihiatrija 900 postelj. V matični ustanovi za duševne bolezni v Polju pri Ljubljani pa so nemški okupatorji kar pet stavb od šestih namenili svoji vojni bolnici. Po vojni tudi ni bilo dovolj strokovnega kadra in pomožnega osebja. Mnogi od prejšnjih delavcev v psihiatriji so med vojno padli ali se porazgubili. Direktorja bolnišnice za duševne bolezni v Ljubljani dr. Franca Gerloviča so domobranci ubili, predstojnika oddelka na Poljanskem nasipu in znanstvenika primarija dr. Miho Kamina so Nemci skupaj s tridesetimi talci ustrelili v Kovorju pri Trziču.

Po končani vojni je bil naval na edino bolnišnico za duševne bolezni Ljubljana Polje izredno velik, kar je za čase po vsaki vojni razumljivo. Vojna je vendar najhujše zlo, ki razcefra duše ljudi. Veliko je bilo hudo prizadetih alkoholikov.

Treba je povedati, da potrebnega posluha in pomoči za razvoj slovenske psihiatrije po vojni ni bilo. Tedaj je prevladoval koncept, da je treba predvsem družbo obvarovati pred »asocialnimi« duševnimi bolniki, saj bi jo utegnili ovirati v njenem razvoju. Takšen pogled v prejšnjem stoletju po kruti končani vojni ni vladal samo pri nas. V svoji zgodovinski analizi ga ugotavlja tudi svetovno znani psihiater (naše gore list) profesor dr.